

Amsterdam wereldstad

Wat kan Amsterdam leren van Berlijnse kinderdagverblijven? 'In Duitsland pakken ze meer de controle'

Protest van onder meer kinderopvangmedewerkers in Berlijn eind 2025. foto Sebastian Gollnow/Getty Images

Berlijnse kinderopvangmedewerkers voeren al jaren actie voor betere werkomstandigheden. Ze kampen met een personeelstekort en hoge werkdruk, net als in Amsterdam. Het grote verschil: in Berlijn is de kinderopvang deels in handen van de gemeente.

Roxane Soudagar 23 juni 2026, 03:00

Bewaren

Delen

Nieuws

Krant

Net binnen

Luister

Rubrieken

‘Kinderopvang bezwijkt onder werkdruk en personeelstekort.’ Het had net zo goed een nieuwskop uit Duitsland kunnen zijn, maar het ging hier over Nederland. In december 2025 [vroeg de FNV](#) aandacht voor de ‘ongekend hoge’ werkdruk in de kinderopvang. De sector komt 7200 pedagogische professionals tekort, aldus de vakbond. Dat leidt tot hoge werkdruk en minder aandacht voor de kinderen zelf. Dat probleem zal alleen maar groter worden, vreest de FNV, als de kinderopvang vanaf 2029 zo goed als gratis wordt voor alle ouders.

Advertentie

Mis nooit meer het laatste nieuws

Krijg een melding bij belangrijk nieuws over Algemeen.

Misschien kunnen we voor die tijd iets leren van onze oosterburen. In Duitsland is de kinderopvang allang volledig gesubsidieerd, ouders betalen er niets voor. Ook is een deel van de opvanglocaties in handen van de lokale overheid of de federale overheid: in hoofdstad Berlijn gaat het om 20 procent van de kinderdagverblijven. De rest is in handen van stichtingen, commerciële aanbieders zijn er bijna niet. Nederland kent zowel non-profit- als commerciële kinderdagverblijven, maar niets is in publieke handen.

Is de opvang in Berlijn daarmee perfect geregeld? Blijkbaar niet, want juist hier wordt al jarenlang actie gevoerd door medewerkers van de gemeentelijke kinderopvang (in de volksmond ‘kita’, kort voor *Kindertagesstätte*). Ze protesteerden en staakten, tot de Berlijnse deelstaat dat in 2024 verbood. Onlangs wonnen ze een rechtszaak daarover: ze gaan dus weer van start en ook een staking voor onbepaalde tijd ligt op tafel, aldus Kalle Kunkel, woordvoerder

Nieuws

Krant

Net binnen

Luister

Rubrieken

Advertentie

Ad
Bu
Nu
Fo

Emel Cankaya leverde 50 procent van haar ING-salaris in

Advertentie

'Zonder AI is er straks geen werk meer'

Expert waarschuwt voor de groeiende AI-kloof op de werkvloer

Ontdek nu

Compensatie bij personeelstekort

Duitsland kampt met dezelfde personeelstekorten als andere landen, zegt Kunkel. “Het aantal kinderen dat naar de opvang gaat, is enorm gestegen, maar het personeelsbestand steeg niet mee. Dat geldt in het hele land, maar vooral in Berlijn is de sector goed georganiseerd.”

De eis is een collectieve arbeidsovereenkomst over ‘pedagogische kwaliteit en werkdrukvermindering’. “Het was voor de werknemers heel belangrijk dat we ook de kwaliteit meenemen. Ze willen namelijk goede opvang bieden, maar dat kan nu niet door overvolle groepen. Ook moeten ze vaak ouders bellen om te zeggen dat de opvang vanwege personeelstekorten eerder sluit. Ze hebben het gevoel dat ze hun werk niet goed doen, wat bijdraagt aan de kans op een burn-out. De gemiddelde kita-werknemer in Berlijn is meer dan dertig dagen per jaar ziek.”

De beweging haalt inspiratie uit een succesvolle campagne van ziekenhuismedewerkers, legt Kunkel uit. Na jaren actievoeren tegen personeelstekorten werd in hun contract vastgelegd dat er per type patiënt een bepaald aantal medewerkers in dienst moet zijn. Wordt daar niet aan voldaan, dan wordt het personeel gecompenseerd voor elke vijf tot zeven dagen dat ze in die omstandigheden werken; vaak met een vrije dag. De kita-medewerkers hopen hetzelfde voor elkaar te krijgen, vooralsnog zonder succes.

Advertentie

foto Jens Kalaene/Getty Images

De Berlijnse regering houdt vol dat er simpelweg niet genoeg personeel is om de tekorten aan te vullen. Volgens Kunkel verliest dat argument aan kracht nu het aantal kinderen in de opvang de laatste twee jaar weer aan het dalen is. “Dit is het moment om vooral hetzelfde aantal werknemers in dienst te houden. Maar dat doen ze niet: er worden al lokale kinderopvangcentra gesloten.”

Wel tekorten, geen stakingen

Voorlopig gaan Nederlandse steden de kinderopvang niet in eigen handen nemen. Dat zou een te grote stap zijn, vermoedt Ruben Fukkink, bijzonder hoogleraar kinderopvang aan de Universiteit van Amsterdam. “Publiek organiseren betekent ook niet per se dat alles beter wordt. Nederland kent al heel lang een hybridemodel van non-profit en commerciële aanbieders. Daarmee zijn de kwaliteit én kwantiteit van de opvang er hard op vooruitgegaan.”

Advertentie

Die verbetering kwam vooral op gang na 2005, toen in de wet werd

werkende ouders, maar ook voor hun kind. “De framing van opvang is terecht minder negatief geworden. Ouders brengen hun kinderen naar de opvang zodat ze leren spelen met anderen, zich pedagogisch ontwikkelen en worden voorbereid op de kleuterklas. Kinderopvang hoort erbij voor het kind, de ouders en de stad.”

Dat heeft wel geleid tot een grotere vraag naar opvang en daarmee tot hetzelfde personeelstekort als in Berlijn. Het is in Amsterdam lastiger om daar gezamenlijk tegen op te treden omdat elke locatie zijn eigen contracten heeft.

Gebrek aan ruimte

Gemeentelijke kinderopvang heeft nog een voordeel, ziet Fukkink. “Als je in Berlijn aan stadsplanning wilt doen en locaties voor kinderopvang wilt aanwijzen, dan gaat de gemeente dat regelen. Die is de baas. Als je in Amsterdam een kinderopvang wil beginnen, moet je eerst een gebouw vinden en daar de marktprijs voor betalen. Daardoor raakt kinderopvang in de verdrukking. Dat zie je aan het gebrek aan opvang in dure wijken zoals het centrum, maar ook in hard groeiende gebieden als Weesp.”

Verder blijft het opvallend dat Nederland veel parttimers kent. “Als moeder parttime werkt en vader fulltime, krijg je een soort lappendeken in de opvoeding: je hebt mamadag, héél soms papadag, twee dagen opvang en een dagje opa en oma. Daardoor hebben Nederlandse kinderdagverblijven niet één gedeeld programma voor elk kind. In Duitsland pakken ze meer controle. En in Scandinavië hebben ouders weliswaar een jaar lang verlof, maar daarna gaan kinderen ook fulltime naar de opvang. Het is heel ongebruikelijk om dat parttime te doen.”

Nederland zou volgens Fukkink best iets meer die kant op kunnen bewegen. “Op dit moment houdt het ouderschapsverlof na drie maanden op. Veel ouders zijn er dan nog niet aan toe om het kind naar de opvang te sturen. Bovendien heeft een jonge baby veel meer aandacht nodig dan oudere kinderen, dus dat kost meer personeel. Met het personeelstekort in het achterhoofd zou het goed zijn om dat ouderschapsverlof iets op te rekken.”

Hamburg, Wenen en Brussel

Naast Berlijn bieden ook steden als **Wenen** en **Brussel** gemeentelijke kinderdagverblijven aan naast particuliere aanbieders. In de meeste **Scandinavische steden** is de opvang volledig publiek geregeld. Toch zou Fukkink deze landen niet als voorbeeld nemen. “Zij hebben dat model al sinds de jaren zeventig en organiseren álles publiekelijk. We kunnen beter kijken naar de voorbeelden waar we direct lessen uit kunnen meenemen.”

Zo heeft **Hamburg** een integraal model ontwikkeld voor jonge kinderen, van kinderopvang tot onderwijs, inclusief aandacht voor kinderen met extra behoeften. “Daar zouden wij eens naar moeten kijken. Ook **Estland** en **Slovenië** hebben een mooie doorlopende ontwikkellijn van dreumes naar peuter en kleuter. Het is allemaal veel meer op elkaar afgestemd dan in Nederland. Amsterdam is nu wel hard bezig om meer met integrale kindcentra te gaan werken.”

Lees ook

Geselecteerd door de redactie

Wereldstad

Kopenhagen is wereldwijd voorloper in warmtenetten, wat kan Amsterdam daarvan leren?

Wereldstad

Noodles en onigiri uit de machine: waarom heeft juist Tokio zoveel verkoopautomaten – en waar blijven ze in Amsterdam?

Wereldstad

‘In Amsterdam zijn mensen gulziger’: waarom Parijs hét walhalla van de terrassen is